

Людмила КОНДРАТЕНКО,
викладач ВСП «Житомирський
торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Останнім часом Україна докладає багато зусиль до інтеграції в міжнародний науково-освітній простір, тому підготовка майбутнього фахівця, який володіє високим рівнем знань та практичних навичок з будь якої галузі економіки, є не просто важливим складником професійної освіти, а й є одним із ключових чинників задоволення таких вимог Болонського процесу, як поліпшення мобільності студентів, фахівців та інших спеціалістів для покращення конкурентоспроможності випускників освітніх закладів на європейському ринку праці.

Підвищення рівня якості навчання в освітніх закладах має забезпечуватися шляхом удосконалення мотиваційних заходів, які мають стимулювати у сучасного студента ріст зацікавленості до отримання знань та практичних навичок. Одним із таких засобів є контроль знань, як складова частина процесу навчання. Особливо актуальним це питання стало в контексті академічної доброчесності, якому останнім часом приділяється велика увага, особливо у таких сферах як наука та освіта.

Саме поняття академічної доброчесності міститься у статті 42 Закону України «Про освіту» [1] а також у статті 26 Закону України «Про фахову передвищу освіту» [2]. Обидва нормативи зобов'язують всіх учасників освітнього процесу дотримуватися принципів академічної доброчесності.

У законі визначені основні складові дотримання академічної доброчесності серед яких і контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти. Дану складову академічної доброчесності можна забезпечити, застосовуючи різні способи і методи навчання. Особливої уваги хочемо приділити використанню методів контролю знань студентів у сучасних умовах.

Контроль знань студентів здійснюється в технологічній послідовності етапів навчання. Дану послідовність можна висвітлити у наступній формі: попередній контроль (вхідний) – поточний – тематичний – рубіжний контроль за циклами дисциплін (проміжна атестація) – підсумковий – заключний контроль (дипломна робота (проект), комплексний екзамен за фахом). Всі дані етапи контролю дають змогу оцінити як рівень готовності студента-випускника до професійної діяльності, так і виявити основні прогалини та недопрацювання в процесі фахової підготовки майбутнього спеціаліста. Вибір методів контролю знань під час формування професійних компетентностей здобувачів освіти залежить, в основному, від мети контролю. Кожен метод контролю знань і вмінь здобувачів освіти має свої переваги та недоліки, тому використання жодного з них в єдиному (самостійному) виді не може забезпечити об'єктивної оцінки результатів процесу навчання. Лише комплексне їх застосування дає можливість об'єктивно оцінити особливості формування системи знань і умінь студентів, і тільки правильне, логічно-послідовне, доцільне (з точки зору педагогіки) поєднання всіх методів сприяє підвищенню рівня якості навчального процесу. [4].

Контроль знань студентів у системі академічної доброчесності набуває нових форм та потребує особливої уваги, адже саме високі результати бази знань та вмінь студентів поліпшують їх мобільність. Особливо актуальним це питання є в теперішніх умовах воєнного стану, так як велика кількість студентів та випускників українських закладів вищої освіти були змушені тимчасово переселитися в інші країни Європи, де вони мають можливість вступати до європейських навчальних закладів та влаштовуватися на роботу. Тому важливо щоб оцінки, які були отримані студентами в українських закладах вищої освіти, відображали реальний рівень їх знань і відповідали міжнародним стандартам.

На жаль, досить поширеним є те, що оцінки, отримані у закладах вищої освіти України є необ'єктивними, або не відповідають рівню знань і умінь студентів (випускників) саме через поширеність плагіату, списування студентами і високу толерантність до цього явища у ЗВО України. [3].

Проблемою даної ситуації, на нашу думку, є студентський плагіат. Нам, як викладачам, які забезпечують належний рівень освітніх послуг, для формування

необхідних знань і вмінь студентів потрібно виявити причини студентського плагіату і, що головніше, впроваджувати шляхи і способи боротьби зі студентським плагіатом. Для цього ми пропонуємо в системі контролю знань студентів розробляти і впроваджувати нові, актуальні способи і методи, які унеможливляють списування в однокласників або із матеріалів, які розміщені в мережі Інтернет. З цією метою на різних етапах навчального процесу необхідно приділяти увагу розробці та використанню ситуаційних виробничих завдань, есе, проектів, праякий метод, використання свідомо неправильних тверджень та ін.. дані методи дають можливість студентам продемонструвати рівень знань, здобутий протягом навчання (вивчення теми, модулю, дисципліни), проявити свої творчі здібності, креативне та критичне мислення, продемонструвати навички вирішення виробничих ситуацій, дії в тих чи інших умовах. Такі завдання унеможливляють (зводять до мінімуму) списування студентами з інших джерел інформації та дають можливість викладачу ґрунтовно провести замір знань і навичок студентів та об'єктивно оцінити. В свою чергу на об'єктивність оцінювання впливає система розробки критеріїв оцінювання знань, які є обов'язковими при здійсненні контролю. Адже при підготовці завдання студентом і його перевірці та оцінюванні викладачем необхідно володіти інформацією щодо показників, які будуть враховуватися при оцінці та ознайомитися з самою шкалою оцінювання знань. Методи контролю знань даного типу є ефективними в підвищенні рівня якості знань і вмінь студентів, хоча і вимагають додаткових зусиль педагогів для їх формування, організації та оцінювання.

При впровадженні вище зазначених методів контролю важливою складовою забезпечення глибоких знань та необхідних практичних навичок студентів є саме співпраця викладача зі студентами, яка проявляється у взаємодовірі та взаємоповазі. При цьому студент не повинен високого бар'єру у професійних взаємовідносинах в системі «викладач – студент». В даному випадку викладач має бути більше партнером ніж наставником чи контролером. В цій ситуації важливу роль відіграє і психологічна складова в навчальному процесі. Студент не повинен під час контролю знань боятися висловити власну думку, або бути впевненим в тому, що його думка буде непочута. Зворотна ситуація призводить до

того, що студент буде «трафаретно» виконувати завдання, і підштовхує здобувачів освіти до використання плагіату та інших проявів академічної не доброчесності.

Також, як метод контролю знань, можна використовувати взаємне оцінювання знань студентами (написаних есе, розроблених проєктів та ін..). При цьому студенти діляться думками один з одним та з викладачем, надаючи обґрунтовану оцінку даної роботи. В цьому випадку унеможлиблюється використання академічної недоброчесності, адже для оцінки роботи своїх партнерів, студентів необхідно володіти глибокими та ґрунтовними знаннями та необхідними професійними навичками.

Впровадження використання завдань, які унеможливлюють списування, необхідно передбачити ще при розробці та модернізації курсу дисципліни, що передбачається шляхом оновлення програми щорічно на 20%-30%.

В наш час питання дотримання принципів академічної доброчесності постає досить гостро. Причиною цього є багато чинників: численні випадки порушення законодавства, етичних норм; прояви корупції та байдуже ставлення суспільства до цього; великий доступ до різних джерел інформації та технологій щодо її використання, обробки та привласнення призводить до порушення норм академічної доброчесності, що негативно впливає на рівень якості освіти.

Отже, системний контроль знань і умінь студентів закладів вищої освіти, який забезпечується різними методами, що унеможливлюють списування та неналежне використання різних джерел інформації – одна із умов забезпечення підвищення рівня якості освіти в сучасних умовах.

ДЖЕРЕЛА

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2018. № 38–39. Ст. 42.
2. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06.06.2019 р. № 2745- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
3. В. В. Котик «Студентський плагіат як ключова проблема сучасної вищої освіти в Україні». Дотримання принципів академічної доброчесності учасниками освітнього процесу. Тези науково-методичної конференції кафедр університету (27–28 листопада 2019 року); ст. 8

4. <https://lib.iitta.gov.ua/>